

Jakub Juhász

PS

Napísanie knihy podporil
z verejných zdrojov formou štipendia
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

© Jakub Juhász, 2022

© Rubato, 2022

ISBN 978-80-87705-87-2

Venované Juhu.

**I. Z MYŠLIENKY JEDNEJ HRÔZU MÁM:
V POSTELI UMRIEŤ, V DUCHNÁCH PRIAM!
POMALY STRÁVIŤ SA JAK SVIECA,
ČO V PUSTEJ, PRÁZDNEJ IZBE CHVIE SA.**

Tisa, Ipeľ, Tur. Zápach hliny a uhlia. Drevo prerastené slizkými hubami. Šesť krokov z toho zaštatého rohu. Štyri kroky z rozheganej postele. Zložiť si tak akurát kosti. Hnát cez hnát, diera v hrudi, v ušiach štôlna vyhrýzené od potkanov, nakladené pavúcie vajcia. Hniezda ucholakov. Maz kvapkajúci rovno do škár v podlahe. Dva kroky k peci. Kutáčom cez hrtan. Popol pod očné viečka, žeravé uhlie pod pazuchy, brucho pritlačiť na platničku, rukami podkúriť pod napílenou gulatinou. Namiesto triesok. Až kým spod kože nevylezú všetky živočíchy. Hmýrivý šustot. Stonožky, červotoče a tie čierne lesklé s tykadlami. Až kým sa nezoshkvaria. Syčanie, ako škvariace sa huby. Päť krokov k truhlici. Odtiaľ jeden krok na stoličku. A potom jeden zase dole. A potom niekoľko ďalších len tak, ako keď si poskakoval po lúke. Ako keď si chcel vzlietnuť a odraziť sa od prázdna. Tri kroky k dverám. Navždy posledná nádej. Koľko to bude ešte trvať? Päť krokov k oknu a za ním vždy to isté. Len pootočené o jeden milimeter. O jediný milimeter, kvôli ktorému sa vždy všetko obráti naruby. Zase

tieto hlúposti. Pretrpieť, vravím si. Alebo zdochnúť, čo ja s tým. Proste iba byť. Čas plynie. Na to sa dá spoľahnúť. Nak plynie, hovorím si. Plyň a mňa nechaj tak. Halj meg, barátom.

Vstal som z postele a vykročil smerom k oknu. Stojím v strede izby. Podo mnou nohy a tesne pred špičkami sčernetý suk. A to je presný stred miestnosti. K oknu sú to ďalšie dva kroky. Čo ďalej? Čo by som v tej prekliatej tme vlastne chcel vidieť a vôbec, načo by som otváral okno, keď vonku zavýja jesenný vietor a z opačného rohu izby ešte stále sála teplo murovanej pece. Vrátil som sa k posteli, vyhladil všetky nerovnosti na perine a opatrne pod ňu vliezol tak, aby spod nej uniklo čo najmenej tepla. Ľavú ruku som natiahol k peci, pravú vystrel k stropu. Potom som ich niekoľkokrát vymenil, nechal ich obe vo vzduchu, a keď som na končekoch prstov zacítil teplo, vsunul som ich späť pod perinu. Prehmatať si hrud'. Zavrieť oči. Líce zaborené do oslintaného vankúša, ktorý vonia stále tak isto, po celé roky, tak sa mi to aspoň zdá, ako prirýchlo vykvasené detstvo.

Aj cez nasilu zatvorené oči rozpoznávam ligotajúcu sa hladinu riek, pieskovcové bralá vymyté stekajúcou vodou a zarastené hniezda vodných vtákov, tmavé dutiny, vyžratý drevený rám a všetku tú dobre známu izbovú hnilobu. Naplúť na ňu. Čerň rozostúpená okolo brehov príliš bujaro namaľovanej rieky, dvierok pece, lavóra, obitých nôh stoličiek a najzreteľnejšie okolo prázdneho miesta v rohu, medzi knižnicou a oknom, kde sa zahusťuje do smradľavej

olejnatej hmoty. Presne na tom mieste, kde za dňa strkám polámanú metlu, lopatu na uhlie a hrdzou rozožraté vedrá. Presne na tom mieste, kde za iných dní stojím pritlačený chrbtom k stene, vyklepkávajúc po okennej tabuli stále tú istú, vždy rovnako idiotskú detskú pesničku.

Vankúše, vycmúľané prsty, ukazovák a prostredník, sliny vytekajúce z popraskaných kútikov, zaschnuté žlté oblaky, mláky slín, slinové mapy a sladkastý mliečny puch rovnaký vtedy doma v spoločnej izbe, ako aj dnes v tejto zatuchnutej nore. Mojej nore. Našej nore. Mnou oslintané vankúše. Nehybné topole na brehu rieky. Vyššie než pyramídy. Vstal som, hodil do pece posledné poleno, dvierka zavrzgali a ja som sa uspokojil, že to robím kvôli teplu. Stojím pri okne. Stromy rozostúpené na námestí a niekde za nimi kostolná veža. Nikde nikto. Všetky okná zatemnené. Akoby svet existoval len po susedný dom a ďalej sa plochá zem prepadala do ničoty. Pod oknom osamotený krík. Desať krokov smerom k neviditeľnej veži a potom už len voľný pád. Malomeštiacka prechádzka, krok, dva a zrazu vesmír. Opadané listy na mačacích hlavách, na macskakô, vravia oni. Kaša. Spiace mesto. Mŕtvolný pokoj. Nehybné konáre. Ovisnutá zástava na druhej strane ulice. Vybrať si tak jednu svetovú stranu a roztrieskať si o ňu hlavu.

Aký jesenný vietor, pýtam sa sám seba. Aký ty zase počuješ jesenný vietor? Aké vŕzgajúce dvierka? Večer čo večer ten istý scenár. Kolo, kolo mlynské. Dookola tie isté otázky. Neposunuli sme sa ani o jediný krok. Posteľ, stred izby, roh, okno. Dookola ten istý tanec. Trieskať a trieskať

a trieskať. Nič nepočuješ. Darmo prikladáš ruky na okenné tabule. Zbytočne ich načahuješ k peci. Nič nepočuješ.

Nikdy si nič nepočul. Alebo počul, ale to už bolo akosi dávno. Prešli celé veky. Nepamätáš sa, a na čo sa nepamätáš, to už dnes neexistuje. Kto by sa pamätal? Čas všetko poohýbal. Večer čo večer tie isté tanečné kroky. Pozeráš sa z postele, zo stredu izby, z rohu, z okna. Pohľadom krepčíš po napuchnutom mobiliári. Nieкто by sa mohol pýtať, čo v tej tme hľadáš, či si námesačný alebo či počúvaš, ako sa po nebi premiestňujú planéty. Alebo čo ja viem čo ešte. Lenže ty nepočuješ nič a v tom tichu vidíš svoju vlastnú tvár. Pozeráš sa na ňu a ani plakať sa ti neoplatí. Nespoznal by si ani len svoj zlomený hlas. Máš vôbec nejaký hlas? Neplačeš, len slziš. Prehľtaš naprázdno. Zasnútené sople na rukávoch. Vankúš napustený slzami. Sliny, slzy, sople a nad tým všetkým bdie Tisa alebo Tur, alebo Ipeľ. Kto to má vedieť? Tvoje rumádzganie a smrkanie nikoho neprebudí. Si len ty a tvoja otrepaná tanečná choreografia. Musíš si vystačiť. Načo by si plakal? Pre koho? Pre pec? Pre dvere? Podlahu? Pre ten krík pod oknom?

Lahni si do postele, zakry si uši, odkry si uši a zaostri svoje zmysly. Počúvaj, čo sa deje. Líhaš si do postele, je stále teplá. Vystieraš ruky smerom k peci. Chvíľu ich nechávaš visieť vo vzduchu, potom si hlavu vsúvaš pod vankúš. Čucháš, ale necítiš nič. Sploštený svet. Otáčaš vankúš a čo najsilnejšie si ho pritláčaš na ucho a na nos. Svet, na ktorý si zabudol. Svet, ktorý zabudol na teba, ako vravievaš ty. Ohmataj si hrudník. Bije.

Čo počuješ? Čo to je za riekou? Tisa, Ipel, Tur? Aké vtáky, prečo topole? Kde si videl tie pieskovcové bralá? Spomínaš si? Rozpamätávaš sa s pohľadom upretým do vznášajúcej sa čiernej tekutiny. Už počuješ? *Ani šumu. Do slávnostnej tíše zahvízdal vše iba vtáčik z výše, potom ďaleko kdes' mlyn si hučal, no len tak, jak keby komár bzučal.* Pamätáš sa, kde to bolo? Aké bolo počasie? Koľko si mal rokov? Darmo zatínaš zuby. Spáliť, zabudnúť, vymlátiť z hlavy, vykrikuješ. Polenom po spánkoch, kolajnice namiesto vankúša. Nevieme nič. Ani záchvev. Zabudli sme. Všetko sa vyvrátilo naruby. Ostal len lomoz a s ním ten kohút, všakže?

Praskne drevo, ale to sa ti len zdá, plameň jemne blikoce a zrazu kohút. Zase kohút. Všetci o ňom hovoria. Najväčší kohút na svete, kohút nás postráži, kohút všetko nahlási, bude nás varovať, striehne na nepriateľa. Striehne z výšky, veď tu nie je nič vyššie ako kohútov hrebienok. Na Budínsku skalú, tam kohút rád lieta a dáva pozor na všetky smery, no odtiaľ hrozba nečíha, vravia oni. Cez Budínsku skalú nik neprejde. To skôr zo západu hrozí nebezpečenstvo. Červená voda tečie zo západu, zo západu fučí, z veľkej nížiny.

Najväčší kohút na svete, vravia. Zmestí sa do neho dospelý človek alebo dve deti, alebo tri kily žita, vyber si. Všetko vidí, niet sa čoho báť. Ale je to za kohúta! Pozlátený hrebienok. Točí sa podľa vetra. Sever, juh, západ, východ, vravia, ale hlavne nech západ stráži, vravia. Keď sa obráti zobákom k východu, bude pekne, a keď kosierikmi, iste bude dážď. Na juhu bolo more, vravia, ale kohút by

vytrčal aj nad hladinu mora, smejú sa. Kohút nevie plávať, ale tento vie vraj lietať do diaľav.

Zaletí na západ ponad miestnu Prahu a Lysec, kde sa pohania v jamách skrývali. Zaletí na východ ponad Husinú, kde behá po lesoch miestny šašo, človek roztrojený, Macko ho volajú. Na juh až za Ipeľ, ponad Lipovany, kde lopatami prehadzujú haldy žraločích zubov, alebo k Ipolytarnócu, kde našli pozostatky pravekých jašterov. Zaletí na sever za málinskými sklármi zvestovať im pohromu, ktorej sa už nedá vyhnúť. A keď letí tým smerom, vravia, že si obtiera ostrôžky o vrchol Sedem chotárov, ktorý klesá na sedem smerov, z toho jeden priamo do obrazárne Haličského zámku, kde sa budú blázni a siroty čoskoro smiať nad nezmyselnosťou a strnulosťou celej tejto doliny, ktorá nemá budúcnosť ani prítomnosť, len štipku minulosti, z ktorej všetci nenásytne chlípu ako zo Zlatej Zuzany, čo bude raz ten pohár z novohradských sklární, tak ho budú volať, ale dnes ešte nikto nevie, v ktorej sklárni ho naozaj vyrobia.

Vravia, že najväčší kohút na svete, nestačí im táto župa, kotlina už vôbec nie, aj Európa je malá. Vravia svet, pritom boli najďalej v Pešti, aj to len hrstka. Väčšina nebola ani za mestom, ak sa doplazia na námestie, je to pre nich výhra, dôkaz nehynúcej vôle, vravia. Dobrá prechádzka vravia, treba si pretiahnuť údy, nielen kone po zadkoch šibať. Väčšina nemá ani koňa, kde by ho ustajnili, to oni len tak medzi sebou tárajú, ale každý vie, že kone tu nie sú, lebo kone sa nosia dole na juh, za rieku, ľuďom, ktorí ich vedia

zapriahnuť, osedlať, ustajniť alebo aspoň nakrmiť. Koní tu niet. Kohút by im oči vykloval, vravím im v duchu.

Do kohúta by sa zmestil dospelý človek, vravia, no sú tam len nejaké listiny, nevedia aké, ale aj tak mi to donekonečna opakujú a pri slove listiny nadvihujú obočie, akoby to bolo pozlátené slovo, rovnako ako ten hrebienok. Mohli by tam byť tri kily žita alebo dve deti, ale sú tam listiny. Listiny, vravia, a pritom nevedia čítať ani písať, asi preto to obočie, tá tajnosť a tichá pomlčka po skončenej vete. Veta sa končí slovom listiny a potom nasleduje len dlhé ticho. Nám netreba vajcia, vravia. Máme my dosť vajec. V kohútovi nie sú vajcia. V kohútovi sú listiny. Ticho.

Potom vravia zase niečo o vajciach a o pozlátenom hrebienku, a že kam fúkne, tam sa kohút pozrie, kohút všetko spozoruje, a tak nás ochráni, a navyše má v sebe listiny. Ticho. Vravím, že kohút vajcia neznáša. Ticho. Aké listiny? pýtam sa. Nikto nevie a všetci svorne mlčia. Pána kráľa, dodajú po chvíli, pritom nevedia, ani kto je pán kráľ, ani či vôbec je nejaký pán kráľ.

Vravím, že kohút vrzga, treba ho vyčistiť a naolejovať. Trhá mi to uši, aj teraz, keď ležím s hlavou ponorenou pod vankúšom. Vrzganie mi pľi uši. Najväčší kohút na svete a vrzga ako nejaká pekelná príšera. Stojí tam ledva pár dní a vrzga ako stáročia. Nech vybuchne. Nech sa roztečie. Nič nevrzga, vravia a čakajú, čo na to poviem. Nič nevrzga, ziapu mi do ucha. Si hluchý ako poleno, kričia po milióntykrát. Zakladacia listina, vravia. Alapítólevél, vravia, a keď neodpovedám, nadávajú mi do hlucháňov. Nič nevrzga, si

hluchý, vravia potom, keď poviem, že kohút vŕzga. Mali by ho opraviť. Nieкто by tam mal vyliezť, opraviť ho a zliezť. Alebo ho odtiaľ skopnúť. Neodpovedajú. Vŕzganie v posteli, v strede izby, v rohu, pri okne, pod vankúšom.

Vŕzga cez celé námestie, ponad stromy, ponad sochu strážcu tohto prekliateho mesta. Zakliateho skôr než prekliateho. Ono sa možno raz prebudí, ale už bude asi neskoro. Neskoro pre koho, pýtam sa sám seba. Neskoro pre všetkých nás aj pre vás, hovorím nahlas do stropu, tam, kde sa sadze schádzajú do rovnomerne zoraného poľa. Vŕzga cez okenné tabule, cez steny, nič ho nezastaví. Stáročia nevŕzgajú, vravia. Aké stáročia? pýtam sa ich. Oni vravia, že ja vravím, že kohút vŕzga ako stáročia. Alapítólevél, hučí mi v hlave.

V meste máme kostol, vravia, na kostole je veža, na veži je kohút, vravia, na to otváram ústa, no oni ma prerušia, že kohút nevŕzga. Kohút je najväčší na svete, má pozlátený hrebienok, otáča sa s vetrom. Chcel by som dodať, že práve vtedy vŕzga, ale zase listiny a zas len to, že sa do neho zmestí dospelý človek alebo dve malé deti, alebo tri kily žita. Revú na mňa, aby som to všetko počul. Na spánkoch im navierajú žily. Prskajú okolo seba sliny, ktoré nestíhajú prehĺtať. Zachytávajú sa im na bordových perách. Odhalujú svoje deravé ďasná. Penia.

Zvonia zvony, vravia. Nepočujem, vravím im. Ty počuješ len to vŕzganie? pýtajú sa. Vŕzganie mi raz rozpučí lebku, vravím. Noc čo noc si zapchávam uši. Ruky na ušiach, hlava pod vankúšom. Nepomáha to, nikdy to

nepomohlo, tak prečo by malo práve teraz. Kohút vŕzga, keď sa točí, a točí sa, keď fúka vietor, to pochopí aj dieťa. Lenže všetko je nejaké zahmlenejšie a pokrivené. Vravია, planéta sa točí a aj kohút sa točí, ale ty nestíhaš ich tempo.

Striedavo si zapchávam uši a zakrúcam odstávajúce kučery vlasov. Tie isté konce vlasov stále dookola. Opakovane zabáram nos do rozohriateho vankúša. Zadržiam dych a počúvam tlkot srdca, ktorý aspoň na chvíľu prebýja vŕzganie medeneho kohúta. Chce sa mi vzdychať, pichá ma v hrudi. Bolí ma nádych aj výdych. Srdce bije, ako sa mu zachce. Rozopínam si košelu, či to nie je len gombík, čo mi tlačí na prsia. Obraciam sa na bok, potom na druhý, okno, stena, donekonečna. Zalieva ma studený pot. Sadám si, je mi zima, trasiem sa po celom tele. Líham si a zdá sa mi, že to je opäť posledná chvíľa pred omdletím. Opäť, opakujem si v duchu a to ma drží pri vedomí. Opäť, hovorím potichu nad seba. Prevraciam to slovo v ústach. Buď to opäť prejde, alebo sa to už nezastaví. Sadám si a škrabem si tvár, ruky a hrudník. Šúcham si oči, laloky uší, posledné články ukazovákov. Nohu o nohu. Hlboký nádych, hlboký výdych. Lahnúť, sadnúť. Búcham päťou na miesto, kde cítim prerývaný tlkot srdca. Nič nepomáha, krčie nepoľavujú, hrud' ako vo zveráku, ako keby som prehltol guču peria alebo tie gulôčky zo Zlatej Zuzany, a do toho všetkého najväčší kohút na svete.

Vy ho nepočujete? pýtam sa a ukazujem rukou smerom k nebu niekam za seba, kde tuším tú medenú zdochlinu. Ticho krúčia hlavami. Hlavne v noci, keď všetko stíchnie, veď bývate hneď pri kostole. Kohút vŕzga, treba ho namazať,

inak prebudí celé mesto. Ako mám žiť, keď prebdiem celú noc? Život rozdelený na dve polovice. Bodaj by ste počuli to, čo počujem ja. Bodaj by vám prišli moje uši. Cez deň zdochýnam od strachu z noci a v noci pochybujem o tom, že sa dožijem rána.

Vy ho nepočujete ani v noci? pýtam sa. Nič, ticho krúčia hlavami a akoby ma chceli potlapkať po pleci, ale potom sa vo svojej chvíľkovej slabosti zháčia a ďalej rozprávajú o listinách a papieri, na ktorom sú písmená, a o tom, kto ich asi tak mohol zhotoviť a kto ich nakoniec vložil do kohúta, ale mňa to nezaujíma, som unavený, už sa ani nesnažím rozoznávať ich slová, čítať z ich pier.

Mňa trápi len to vrzganie, ktoré ich netrápi vôbec, a preto je náš rozhovor na konci. Odchádzam a na chrbte akoby som cítil odtlačené slová alapítólevél, zakladacia listina, kohút, kakas a iné otravné citoslovčia súvisiace s kostolnou vežou. Už sa to ďalej nedá vydržať. Otváram okno, vykláňam sa, ako sa len dá, ale v tme nevidím ani kohúta, ani kostol, nič, len prázdnotu za najbližším domom. Žiadny pohyb, žiadny vánok, vietor už tobôž nie, kde by sa tu vzal. Vzduch tu stojí na mieste, všetko tu stojí na svojom odjakživa dôkladne vytýčenom mieste. Tak aký vietor?

Občas niečo zhorí alebo zhnije, vtedy sa niečo pohne, zmizne. Všetko, čo sa tu hýbe, hýbe sa smerom k zmiznutiu. Sto rokov sa na pohľad nič nepohne, a potom to razom zmizne. Nič medzi tým. Ak sa niečo hýbe, tak sa to vytráca, ale vytráca sa to tak, že si to nikto nedokáže všimnúť.

Jednoducho sa to dlhodobo vytráca, dalo by sa povedať, že milimeter po milimetri, až nakoniec na mieste ostane len prázdnota. Zdá sa, že sa nič nedeje, ale to je omyl, proste sa to nebadane, postupne vytráca, až to jedného dňa zmizne úplne, ale to, čo sa tu deje dlhodobo, nikoho neza-ujíma, a preto si to ani nikto nestihne všimnúť. Keď niečo zmizne, tak niekto, kto ide okolo prázdneho miesta, povie, že tu niečo bolo, ale už to tu nie je. Jednoducho to zmizlo, vravia a už ani nevedia, čo to vlastne bolo. Niečo tam bolo, ale už je tam prázdno, vravia. Alebo niekto tam bol, ale už tam nie je a nie je ani nikde inde. Potom mi to oznámia a ja len pritakám, že sa tu nič nehýbe, alebo ak sa niečo hýbe, o čom môžeme len uvažovať, len si to predstavovať, znamená to, že niečo niekde čoskoro zmizne, ale nikto si nestihne všimnúť, čo vôbec mizne a ako to mizne, vidieť je možné už len prázdnotu zostávajúcu po náhлом zmiznutí.

Kohút sa hýbe, vravia. Ja prikyvujem, že áno, ale vždy večer zistím, že sa nehýbe, lebo v tejto doline nefúka vietor a kohút sa hýbe len s vetrom. Večer som zmätený, v noci zdochýnam, ráno hlásam bludy a poobede sa snažím žiť, lenže neviem prestať myslieť na ďalšiu noc. Kohút stojí na mieste, a predsa sa mi vždy, keď sa vraciam do mesta, raz odtiaľ, potom zas odtiaľ, z juhu či zo západu, zdá, že má zobák natočený smerom ku mne. Odseknúť, oči vyklovať, hrebienok prehltnúť.

V noci nám zo stromu opadali všetky slivky, vravia. Pýtam sa, či boli ráno na zemi. Odpoveď znie nie. Nie, vravia. Tak ako viete, že opadali? Ráno neboli na strome,

vrvia. Vravím, že zmizli tak ako iné veci v meste a v celej kotline. Žeby zhnili za jednu noc? pýtajú sa. Môžete to pomenovať, ako chcete, jednoducho zmizli, zhnili, vyschli, rozpustili sa, niekto ich hodil za plot alebo do studne, niekto ich skryl, zožral, zavaril, zakopal, hodil prasatám, jednoducho zmizli. To nie je otázka sliviek, koho zaujímajú vaše pojebané slivky, ale celej kotliny, ľudí, ktorí tu žijú, zvierat, budov, ktoré tu stoja, ideí a svetonázorov a neviem čoho ešte všetkého. Niečo chvíľu je a potom to zmizne. Vysmieávajú sa mi.

Jeden deň idete okolo synagógy a na druhý deň tam už nie je, zmiznú celé aleje stromov, obchody, námestia, parky, cesty, lesy. Jeden deň si chcete kúpiť slaninu, do ruky vám ju vloží bledá mäsiarova dcéra a na druhý deň je mäsiarstvo zavreté, mäsiarova dcéra nikde, niet ani samotného mäsiara a jeho ženy. Na tretí deň je otvorené, ale mäsiarova dcéra neobsluhuje, nie je ani v sklade, ani za obchodom pri košoch, ani doma, proste nie je, vraví mäsiar, alebo ani nevraví, je ticho a klopí oči niekam pod pult. Štvrtý deň obsluhuje niekto nový, nová posila, nové dievča s ružovými líčkami, vysmiate, koketujúce dievča, ktoré nik nepozná. Na všetko sa aj tak po chvíľke zabudne. Najskôr sa plače a potom sa zabúda. Alebo sa nedeje nič, stačí, že čas plynie. Príroda, história, ľudia, to je úplne jedno.

Záplaty. Nič nové, len zalepovanie stratených a zmiznutých vecí. Ludské záplaty. Záplaty na všetko. Zaplátať a zahladiť. Jedna sem, jedna tam, až je z celého mesta veľká záplata na deravej mape. Jediné, čo sa tu za posledné roky

zjavilo, je vŕzgajúci kohút plný listín, špitál, dva metre široké chodníky, hotel za mestom a ten obchodný dom na námestí. Prečo sú dvojmetrové, to nikto nevie, a k špitálu by som rád dodal, že je to jedno z miest, ktoré je veľavravným symbolom samotného miznutia. Dennodenne tam niekto zmizne. Špitál len sprítomňuje a zdokonaľuje miznutie. A ten hotel a obchod? K hotelu a obchodu nemám, čo by som dodal. Ani k vŕzganíu.

Nemusím hovoriť ani o krádežiach, ktoré patria k tým menej záhadným príčinám miznutia. Kradne sa všade. Tu obzvlášť. Ak niečo nepohltí zem, tak si to niekto privlastní, zhabe, vlastnoručne ukradne, alebo to radšej zničí, zbúra, zahladí. Nejestvuje medzi tým žiaden rozdiel. Niečo je a potom to už nie je, zmizne to. Mesto tu síce stále stojí, ale jeho časti miznú a na ich miestach vznikajú nové časti, ktoré do mesta vôbec nezapadajú, chodec ich radšej obchádza, vyhýba sa im. Radšej hľadá svoje cestičky, ktoré však po čase tiež zmiznú a potom to tu vyzerá ako v Minotaurovom labyrinte. Ľudia sa odrážajú od stien budov, zamotávajú sa do vetiev stromov alebo pahýľov kríkov, padajú do kanálov, ktoré ešte nie sú poriadne vyhlbené, stúpajú do psích alebo konských hovien, kone tu vlastne nie sú, takže to musia byť tie psy. Narážajú sami do seba, zakopávajú o svoje nohy, zasekávajú si hlavy medzi mrežami plotov a brán, tlačia sa pri vstupe do kostola alebo obchodu, zapadajú v blate, strácajú sa v mestských kúpeľoch, vypadávajú z okien, stále dačo omylom zapalujú, topia sa, v opitosti padajú temenom na obrubníky, zamŕzajú vo výklenkoch

ošarpaných domov a takto by som mohol pokračovať až do rána. Záplata na záplata. Jeden sa stratí, druhý sa nájde, tretí zomrie a štvrtý sa narodí. A popri tom všetkom niekto za jedinú noc vyrúbe celý les. Kto by sa čudoval?

Utopení, postrelení, nakazení, zrazení, odpadnutí, zamrznutí, otrávení, dokaličení, ubití. Kradnutie, miznutie, blúdenie a smrť sú na dennom poriadku. Nič nové. Nič výnimočné. Zomiera sa aj inde a vo väčších počtoch. Kradnutie a blúdenie je všade rovnaké, len tu na to všetko dohliada ten satanský kohút. Kibaszott kakas. Že vraj nás ochráni. Koho ochráni? Mňa? Kolomana? Kuchynku?

Kohút lieta s listinami v bruchu? pýtam sa uštipačne. Ticho. Kohút má v sebe listiny, ale zmestí sa do neho aj dospelý človek alebo dve malé deti, alebo tri kily žita, to sa nevylučuje, vravia. Vyhýbajú sa odpovedi. Kľučkujú. Kto to zmeral? pýtam sa v návale zúrivosti. Usmievajú sa a mlčia. Namazať a zmerať, vravím. Listiny spáliť, dodávam. Alebo všetko roztaviť. Blázon, čítam z ich pohľadu. Všetci sme blázni, ubezpečujem ich. Všetci sme sa zbláznili, a kto nie, ten sa čoskoro dočká. Každý, kto tu žije, je blázon, alebo bude blázon, a nakoniec, ako blázon aj umrie. Zavrieť vás všetkých do kohúta. Zmestí sa do neho len jeden dospelý alebo dve deti, alebo ešte tri kily žita, vravia. A listiny, dodávam, a oni natešene poskakujú.

Krádeže sem priniesli Turci, vravia a smejú sa pritom. Myslia na kuny, ktoré hrdúsia ich sliepky. V noci bol zase nájazd Turkov, smejú sa cez slzy, ale mne nie je do smiechu. Stojím pri okne, vdychujem nočný vzduch a zdá

sa mi, akoby sa zasekával v nose a ústach, akoby nejestvovali cesty, ktoré by ho priviedli k pľúcam a srdcu. Mohol by som ísť po drevo. Oklamať hlavu a telo. Možno dole v pivnici nepočuť vrzganie, možno je tam pokoj a vytúžené ticho. Možno nie, ale možno áno. A možno zdochnem. Schádzam po drevených schodoch a mám pocit, že to je cesta priamo do pekiel, vrzganie nemizne, to jediné snáď nezmizne nikdy alebo zmizne len na chvíľu a potom, keď to najmenej čakám, keď sa napríklad v noci pozerám na vyleštenú hlavinu Tura, Tisy alebo Iplá, najskôr asi Iplá, kto to má vedieť, vtedy bez akéhokoľvek upozornenia či náznaku, nie že by sa nehlučne vynorilo z tmy, práve naopak, výbuchom vpadne do hlavy, naruší spoluprácu medzi srdcom a pľúcami a to je počiatok nočného chaosu, lebo vždy ide o nočný chaos, nie o denný chaos, ale o nočný chaos na posteli, pri peci, pri okne, v strede izby, pri lavóre, v pivnici, na lavičke pod kohútím kostolom a takto dookola. Vpád priamo do stredu hlavy. Motykou medzi lebečné kosti. Potriať všetky švy. Nič nepomáha. Stále len ten medený kohút, alapítólevél, zmestia sa do neho dve deti a chodníky od nevidím do nevidím. Kohútí čardáš v zabudnutom meste.

Počujem vrzganie, vravím si, lenže skôr než ho počujem, cítim ho, cítim, ako sa zväčšuje v strede hlavy, mozog je ním celý presiaknutý. Zátylok ma ťahá k zemi. Celým telom sa zakláňam a hlavu už nedokážem zdvihnúť tak, aby som videl, čo sa deje dole na konci pivničných schodov. Cítim ho v hlave, zvierajú mi hrud', brnia mi z neho ruky, trpnu nohy, hrdlo mám stiahnuté, mrznú

mi končeky prstov na rukách, zuby drkocú. Popri tom bežím do pekla. Občas sa mi zdá, že počujem pískanie myší a potkanov, ale ja nepočujem nič. Vraciam sa hore s košom plným dreva. Schody beriem po dvoch, rozpumpujem srdce, ako sa len dá. Zase bije.

Už to prichádza. Teraz sa rozhodne. Kto ma nájde v tomto meste? Do rána ma zožerú potkany. Vysaté bulvy, ohlodané ušné chrupavky. Kto bude počúvať tých bláznov? Všetci na nich zabudnú. Všetci zomrú ako ten kohútik jababý. Ťuky-ťuk na okennú tabuľu. Skladám kôš k domovej bráne, môj dych musel prebudiť celý dom, no opäť mi nikto nepribehol na pomoc. Vyletím na ulicu a utekám hore smerom ku kohútiemu kostolu. Popraskané spánkové kosti. Múry kostola, vitráže, hodiny a nakoniec kohút v nezmenenej polohe. Stáročia. Nie je tu nikto. Mesto spí a pomaly mizne. Kto by tu mal byť? Všetci spia alebo to aspoň predstierajú. Len ja a kohút. Rozrezať, roztaviť a naliať do jamy levovej. Zdochni, prosíkam. Natrča gágor. Vypína zobák. Stále ten istý zobák a v ňom skrytý jeden dospelý alebo dve deti, alebo tri kily žita, že keď bude najhoršie. Listiny. Zrezať, rozštvrtiť a potom roztaviť.

Koľkokrát ešte? Mraky deravejú. Sem-tam vykukne cíp mesiaca, vtedy vidím nehybné pero na chvoste, kosierik, ako vravia oni. Pozlátený hrebienok, vravia. Franforce na pásikavej košeli, chýbajúce gombíky, zošuchnuté podkolenky na hnedých pančuchách. Kikirikí, kohútik, hundrem si popod nos, ale on je už dávno ticho, žiadne vrzganie, len ticho. Mŕtve mesto. Tlкот sa spomaľuje. Krv

sa rozlieva správnym smerom. Tisa, Ipeľ, Tur, všetky opäť
pretínajú srdce. Hlava mi klesá na hrud'. Kikirikí, kohútik,
vravím do hrude. Kikirikí.

**II. SMRŤ, NEVYRVI HO Z MOJICH RAMIEN,
TAK SKORO SYNA NEBER MI,
DLHÝ MU ŽIVOT SLUBOVALI NEBESÁ
... ČI SÚ LOŽ AJ SNY?**

Tisa, Ipel, Tur, Dunaj. Pri matraci leží kopa kníh. Žiarivý nadpis. Zlaté písmená. Zbierky básní a pár životopisov, ktoré sú skôr súborom sentimentálnych príbehov a romantických bájí. Básne v preklade Jána Smreka. Iná zbierka s názvom Blesky rozhněvané i křídla motýlí. Potom kniha o samotnom Petőfim od Gyulu Illyésa. Netuším, nakoľko sa v nej drží faktov, či Petőfimu príliš nenadrža, plus celá tá prihlúpla národnárska mytológia, vystavovanie hrdinstva, vytesávanie príkladov a slepá viera spojená s bezmedznou oddanosťou. Inokedy sa nad tým rád pozastavím a obdivujem Illyésov prehľad o každom Petőfihom kroku či nervovom záchveve, no dnes radšej preklikávam odkazy na Wikipédii a Illyésa nechávam ešte chvíľu bokom. Potom nejaké ďalšie vydanie Smrekových prekladov a Petőfihom bibliografia vydaná v Prahe, na ktorej obale vyzerá Petőfi úplne inak ako na ostatných obaloch a vyobrazeniach. Teraz som si to skontroloval a na každom obale a vyobrazení vyzerá úplne odlišne. Na tomto má vetrom ošľahané alebo hrebeňom vyčesané vlasy, neviem to rozoznať, husté obočie,

pekne stojace bajúziky, jedným okom akoby škúľil, pohľad rozostrený niekam do dialáv pusty. Samozrejme, klasický maďarský kabátec alebo hnedý plášť s nekonečným množstvom záhybov, ktorý spoločne s účesom podávajú správu o poveternostných podmienkach maďarského vidieka a tiež o Petőfiho schopnosti víriť okolo seba rozruch. Stačí sa pozrieť na jeho sochy v Szombathelyi, Hódmezővásárhelyi, Kiskőrösi alebo na predmestí Budapešti.

Na inej obálke má riedke vlasy, bajúzy ako slamená sedlová strecha, obočie ako blesky, vlasmi zarastené ucho a bielu košelu. Na jednoforintovej poštovej známke nesie jeho odseknutú hlavu biely golier, ktorý sa podobá na letiaceho bociana. Petőfiho hlava hniezdiaca na jednom z novohradských komínov. Hlava prechádzajúca sa na steblovitých nohách v jednej z ipelských mokradi. Brada pôsobí tak ostro, že by ňou mohol otvárať konzervy. Husté tmavé obočie a rozčerené vlasy pripomínajúce Beethovena, tak ako si ho pamätám z učebnice hudobnej výchovy. Úplne odlišné tváre, jedine košela ostáva stále tá istá, iba čo ju občas prekryje kabátec alebo plášť. Čo kresliar, to iný Sándor Petőfi. Raz vypína hrud' s pohľadom na nebesá, inokedy mi pokojne hľadí priamo do očí, väčšinou však postáva so sklonenou hlavou a nedôverčivo preskúmava priestor naproti nemu, práve v tejto chvíli našu bratislavskú izbu.

Žeby každý maliar stretol iného Sándora? Stretol ho aspoň jeden z nich? Tisíce rôznych Sándorov potulujúcich sa medzi vrzgajúcimi vahadlovými studňami. Vandráci meniaci svoju tvár podľa potreby.

Chcel by som o jednom z týchto Sándorov napísať knihu, sčasti pravdivý, sčasti vymyslený životopis, život po jeho živote, príbeh po jeho smrti. Možno niečo ako Illyés, ale nechať sa viesť skôr fantáziou než dvojrozmernými faktami. Mám rád nedotknuteľné veci a Sándor Petőfi je nedotknuteľná vec, nedotknuteľný hrdina, nesmrteľný básnik južných rovín. Stále ten istý kabátec, stále tá istá košela a vždy odlišné črty. Vravel som si, Sándor Petőfi, to je ten pravý Juh na juh od Lučenca, bájna maďarská pusta, Hortobádska krčmáročka.

Vymyslel som názov Post Scriptum, PS, Petőfi Sándor, život po živote, posmrtný príbeh, moje osobné PS k téme, PS napísané starému Lučencu. Petőfi Sándor ako PS. Môj Petőfi Sándor ako PS historickému Petőfimu Sándorovi. PS k tomu všetkému, čo sa dočítame na Wikipédii. PS pre všetkých hľadačov kostí a právd. Malé bezpredmetné PS negujúce prázdnotu po Sándorovej smrti. Všetko, čo ste chceli vedieť o Sándorovi, ale báli ste sa opýtať práve mňa. Príbeh natlačený na samom konci textu. Návrat domov, do minulosti, ku koreňom, tak ako som si ich sám predstavoval. Ale to je už asi hlúposť, čo ja viem, kde sú moje korene? Stále som na to neprišiel. Chcel som proste vidieť a počuť starý Lučenec. Poprechádzať sa po jeho uliciach. Urobiť si z Petőfiho oranžového flanéra z Google Maps. Obzrieť sa za Sándorom a za jeho poslednými rokmi. Chcel som zahrnúť aj hrob do služieb života.

Všetko klaplo, napažičiaval som si knihy, napísal prvú kapitolu, aj keď pôvodná štruktúra mala byť spočiatku

úplne odlišná. Príbeh sa mal začínať obsiahlou staťou o počúvaní s podtitulom *Ticho alebo O pôvode zvukov v Novohradskej kotline*. Vyhodil som ju ešte pred jej dopísaním. Po novom mal Petófi dožívať v utajení v jednom z lučeneckých domov na Vajanského ulici 5, kde v roku 1845 naozaj prespal pár nocí. To viem z tabule umiestnenej na priechodnom domu. V bitke niekde medzi Fehéregyházou a Héjjasfalvou mal čiastočne prísť o sluch, následne sa pretvarovať, že je mŕtvy, a ukryť sa medzi zakrvavenými a smradlavými mŕtvolami. Podvyživený Petófi na nesprávnom mieste v nesprávny čas, uprostred kanónovej paľby a navyše s precitliveným sluchom. V najlepšom okamihu sa mal nebadane odplaziť z bojiska a prečkať dva dni medzi nízkymi čerešňami, presnejšie v korune najväčšej z nich až dotedy, kým sa celé víťazné vojsko nepresunie niekam inam. Po odchode vojska mal ujsť na horniaky do Lučenca, tam, kde to dobre poznal, kde si už raz liečil zronenú dušu, kde by ho však takého dokaličeného nikto neodhalil, takže ani neotravoval a nespovedal jeho potupené svedomie. Kde by pomaličky a neúprosne hluchol, až kým by si poňho neprišla pravá, nefalšovaná smrť. Zmrzačený Petófi skrytý v lučeneckých uličkách. Ako by sa dostal do mesta, to netuším. Sek a zrazu by tam bol.

Základ som vymyslel ešte na chalupe, ktorá stojí neďaleko dejiska Novoročného výstupu na Jaseninu. Vyliezol som na našu čerešňu stojacu povýše latríny, sledujúc Petófiho pobežujúceho medzi pozapichovanými bajonetmi, ako kľučkuje medzi mŕtvolami a ako sa nepozorovane odráža

z pravej nohy a skáče na najnižší konár svojej čerešne. Premýšľal som, či bude kvitnúť a zahalí Petófiho bielou oponou, alebo bude ešte zima a on strávi dva dni tichým modlením či bezbožným prosíkaním, preklínaním a obhrýzaním kôry. A keďže bol práve posledný júlový deň a Petófiho videli naposledy zhodou náhod tiež v posledný júlový deň, takže ani sneh, ani kvitnúca čerešňa, nechal som ho radšej utiecť do najbližšieho lesa, kde sa po niekoľkých kilometroch povracal a následne upadol do bezvedomia. Pozoroval som, ako mu z tváre kvapká krv, ako bude asi vyzerat', keď bude raz mŕtvy. Ako si pridržiava ovísajúcu hornú peru a dorezané líce. Sledoval som, ako z neho postupne vyprcháva revolučný zápal, brodí sa blatom, zarastá, prelieza kopček za kopčekom, v dedinách žobre pod falošným menom a striedavo si pri tom zapcháva raz ľavé, potom zase pravé ucho. Ako sedí u lekára, predstavuje sa skomoleným menom a dáva si zažiť hnisavé rany na tvári. Ako pretrpí väčšinu dňa a na jeho konci leží schúlený medzi dobytkom.

Tak som na sebedinských lazoch, na našej chalupe, ktorú som v detstve neznášal, nech zhorí, vpravieval som vždy v sobotu ráno, posvätil Petófiho hluchotu a jeho odchod do Lučenca. Z milovanej nížiny smerom na severozápad do osudového mesta. *Beží stádo žrebcov, hučí vetrom jeho cval a duní dupot kopýt, a koniarov výskot rozlieha sa a sa v bičov švihotanie topí.* To bolo naposledy, čo mal Petófi vidieť a počuť výjav, ktorý dávno predtým zachytil v básni *Nížina. Čistá báseň šťastného precítienia života, najväčšie*

z diel, dosiaľ napísaných. Prekypujúca láska k svetu zapája do služieb života aj hrob (a možno práve preto sa končí myšlienkou na smrť), píše doslova Illyés, ktorého pátračské schopnosti vo mne nakoniec posilnili posadnutosť naším spoločným hrdinom. Starý Petőfi sa strácal s každým prejdeným kilometrom. Na konci ostal len hrob a všetko, čo je za ním. Záhrobný život. PS. Zatrpknutý Petőfi v záhrobnom Lučenci. Peň vyfátý, koreň vyrezaný.

Neskôr prišli mesiace tápania a prešlapovania na jednom mieste. Vyškrtol som úvodnú časť a vyhladal Petőfiho až o niekoľko rokov neskôr v blúznivej nočnej chvíli. Sedel spotený na okraji postele na Vajanského ulici 5, vyčerpaný a bez histórie, ktorú dávno spálil v peci. Spáliť a zahladať, to boli jeho prvé lučenecké dni strávené v tmavej nore. To, že som ho našiel posediačky, nebola žiadna náhoda. Spätne si spomínam na dva portréty. Petőfi na nich sedí v takmer identickej polohe, s identickým pohľadom obráteným skôr do svojho vnútra než na nejaký konkrétny cieľ pred sebou. Kým na prvom z nich sedí osamotený v izbe a pravdepodobne hľadá slová, ktoré by doplnil do rozpísaného textu, na tom druhom sedí na bojovom poli obklopený vojakmi, no napriek tomu vyzerá, že k nim nepatrí, že ho sem náhodne teleportovali priamo z izby. U Orlaya sedí na truhlici a papier má položený na stoličke s rozstrapkaným slameným výpletom. Aby sa mu lepšie písalo, postavil naň aj zafŕkaný kalamár. Stolička, podlaha a truhlica sú opotrebované, kto by čakal prepychové zariadenie, bude sklamaný. V izbe sa pravdepodobne nekúri,

keďže Petőfi má na sebe niečo, čo pripomína ťažký dekový kabát s kapucňou. V ruke drží fajku. Nevyzerá, že by ju fajčil, skôr akoby potreboval vyjadriť určitý stav, akoby sa s ňou pohrával, kým mu prídu na myseľ ďalšie vety. Tri zapísané riadky, zašpinený papier so zahnutým rohom a za jeho chrbtom pokrčená kniha alebo zošit, o ktorý nejaví záujem. U Révészsa sedí ako rekvizita na okraji plátna. Nikto s ním nemá nič spoločné. Ostatní buď oddychujú, alebo sa zhovárajú a zohrievajú pri ohni. Jedine Petőfi je k celej scéne otočený chrbtom a čaká na slová, ktoré by si mohol zapísať do svojho zápisníka. Sedí úplne rovnako v izbe a na bojovom poli. Izba alebo vojna, to je úplne jedno. Ešte aj náklon je rovnaký. Namiesto stola stolička alebo nič. Namiesto stoličky truhlica alebo násyp. Nepíše. Čaká s pripravenou rukou. Väčšinu času sa nepohne. Písanie je len nepatrný záchvev v nekonečnom vyčkávaní, ale papier má pre istotu prichystaný. Čakanie na slová v tichej izbe alebo na bojovom poli. Žiaden rozdiel.

Zhorené verše, vypálené spomienky. Zadupané Maďarsko. Zabudnutá žena, zabudnutý syn. Život predelený na dve polovice. Tá druhá je mojím PS. Petőfi Sándor na Vajanského ulici 5, predtým Kossuthovej neviem koľko a predtým neviem akej neviem koľko. A keď som ho tam nebadane pozoroval, ako sedí a ohmatáva si gombíky na košeli, vystiera ruky k peci a opakuje slová alapítólevél a macskakő, ktoré som našiel v zaprášenom zelenom slovníku a vložil mu ich opatrne pod jazyk, podobne ako to spravil Rabi Löw Golemovi, dobehla ma náhle túžba

spoznať minulosť tohto nahlučlého pozorovateľa a práve teraz v utrpení sa skrúcajúceho červa. *Pomaly uvädať jak kvietok lúby, na ktorom tajný červ si brúsi zuby*, spomenul som si a rozhodol sa, že mu obetujem všetok svoj voľný čas. V tej chvíli som k nemu pocítil majetnícku lásku a tiež lútosť, že som ho nechal tak dlho bez pozornosti. Uznávam tiež, že mi chýbal niekto, kto by bez výhrad splnil všetky moje želania, na koho by som sa mohol hocikedy vyhovoriť, kto by na nasledujúce mesiace ozrejmil moje konanie a dal tejto životnej komédii aspoň chvíľkový význam. Už mi neujde žiaden tvoj krok, vravel som si. Ani jeden krok môjho Petófiho. Volajme ho Môj Petófi. Lenže.

Lenže čo ja viem o tom druhom Petófi, o básnikovi a revolucionárovi? Nazvime ho Básnikom a Revolucio-nárom. Nevieľm o ňom nič. Leží tu pár kníh a to je všetko. Nepoznám jeho pravú tvár a tých pár informácií zo školy som pozabúdal. Zabudol som aj na dedove slová o naj-väčšom básnikovi všetkých čias. V pamäti mi zostalo len pár viac či menej vymyslených príbehov. Petófi prišiel predsa len z hmlý a v hmle sa aj stratil. Nevieľm o ňom nič než to, že možno nosil bielu košelu a maďarský kabátec prekrytý niečím, čo vyzerá ako divadelná opona. Košela, kabátec, plášť, jedno z toho by mohla byť pravda.

Mal by som o ňom niečo vedieť, alebo je výhoda, že o ňom nevieľm skoro nič? Nie je nič jednoduchšie ako urobiť z ne-výhody výhodu. To som si už niekoľkokrát overil. Vravím si, overená stratégia nie je nikdy na škodu. Na niečom stavať musíš a zbaviť sa jej môžeš, kedy sa ti zachce.

Petófi strávil v Lučenci dokopy desať dní, na prelome jari a leta roku 1845, a ja som tam strávil takmer celý svoj doterajší život, aj keď som teraz v Bratislave, ale to sa zase zmení a ja odídem naspäť na perifériu. Perifériu? Skôr pomyselný stred, okolo ktorého obiehajú všetky príbehy. Petófi sa pozeral na medeného kohúta na vrchole nášho Kalvínskeho kostola, a ak mu povedali, že sa do neho zmestia dve deti alebo jeden dospelý človek, ako to opakovali na základnej škole nám, určite o tom premýšľal a chcel si to overiť. Ďalej chcel vidieť, ako sa kohút otáča, keď už sa otáča s vetrom, lebo to chce vidieť každý človek, darmo mi niekto povie, že nie, som presvedčený, že to chcú vidieť všetci sviatoční privandrovalci, o miestnych lokálpatriotoch ani nehovorím. Sándor Petófi, ja a každý iný človek, ktorý prvýkrát uzrie medeného kohúta a zistí, že sa otáča s vetrom. Petófi bol určite v Redute a aj ja som bol v Redute, napríklad keď som mal stužkovú. Petófi bol možno v jednom z lučeneckých kostolov a aj ja som bol v jednom z lučeneckých kostolov. Petófi bol určite v našom parku a aj ja, keď som náhodou doma, chodievam v noci do parku, na prechádzku s naším psom. Niekedy sa k nám pridá aj otec. Nočný park je jedným z mála miest, kde sa môžeme otvorene porozprávať a spoločne zdieľať svoje malomestské rozhorčenie. Petófi bol v obrazárni Haličského zámku a aj ja som bol v obrazárni Haličského zámku, tesne po tom, čo tam ešte bývali blázni, ako ich volali miestni, a aj teraz prednávkou, keď bol zámok už takmer rok zrekonštruovaný. Nespomínam si, aký to bol mesiac.

Pravdepodobne marec, keďže to bol jeden z darčiekov k mojim narodeninám. Mama nás vtedy zobrala na obhliadku zámku, dnes už vlastne hotela. Program vyvrcholil v jednej miestnosti, v ktorej sme sa zastavili na dlhší čas, myslím, že to bol kráľovský alebo prezidentský apartmán, kde miestny nadšenec histórie povedal, že v našej obrazárni, použil slovo našej, lebo keď boli v zámku ešte blázni, on bol ich šéfom, že v našej obrazárni bol aj Sándor Petőfi, a povedal to tak, ako keby bol Sándor Petőfi jej najslávnejším návštevníkom a zároveň naslovovzatým výtvarným odborníkom alebo prinajmenšom nadšencom, aspoň mne sa tak zdalo. Mal som vtedy nutkanie opýtať sa na túto jeho návštevu, ale hanbil som sa, tak ako som sa hanbil pýtať sa v škôlke, na základnej škole, na strednej aj na vysokej. Pýtať sa na veci ma nenaučila žiadna škola, takže sa neviem pýtať dodnes, a preto neviem nič bližšie ani o Petőfiho návšteve v obrazárni Haličského zámku. O Petőfim neviem absolútne nič alebo, lepšie povedané, o Petőfim – Básnikovi a Revolucionárovi a návštevníkovi Haličského zámku neviem toľko, koľko by som asi mal a mohol vedieť, a práve teraz aj chcel vedieť, vravel som si.

Ak spal na zámku Petőfi, chcel som tu spať aj ja. Chcel som tu mať svoju izbu, kde by som mohol písať o Petőfim. O tom som uvažoval po celý zvyšok prehliadky a neskôr na káve, ja som kávu nepil, ja kávu nepijem, som sa opýtal rodičov, alebo skôr mamy, či by mi nevybavila izbu na zámku, kde by som mohol písať o Petőfim, Petőfiho som však nespomenul. Teraz to znie naivne, naivná

otázka, vravím si dnes, ale na niečo som sa predsa len pýtať musel. Aspoň nestála reč. Na podobných otázkach, ktoré som kládol len blízkym osobám, a po ktorých zvyčajne neprichádzali odpovede, som si nacvičoval odvahu do budúcich dní. Každá z týchto otázok mala v budúcnosti zohrať svoju významnú úlohu.

Najskôr prenasledoval Petófi mňa a potom ja jeho, ale niekde tam v kráľovskom alebo prezidentskom apartmáne som sa mu poddal druhýkrát, vtedy už úplne bez výhrad a od tej chvíle som vyslovene vyhľadával jeho stopy, snažiac sa podriadiť tomu celý svoj život. Neviem, či za to mohlo samo miesto, umne zakrývaná zbedačenosť zámku, prázdne miestnosti a steny popísané zaklínadlami, osamelými volaniami po akejkoľvek forme ľudskej blízkosti, ktoré tam zanechali blázni, než ich odpratali niekam inam, alebo zasväcujúci výhľad na okolitú krajinu, ktorý spájal do jedného celku benzínku Halier a podrečiansky kaštieľ s vrchom Sedem chotárov. V tej chvíli som už tušil, že Petófi nebude ďalej utekať a tváriť sa ako Básnik a Revolucionár, a že mi dovolí pozerat' sa jeho očami alebo aspoň ponad jeho plece na všetko, čo by som chcel vidieť a čo on považuje za dôležité. Jednoducho, že mu už neprekáža stať sa Mojmím Petófim, že sa tak trochu prispôsobí a prevedie ma príbehom, o ktorý sa zaujímam, a keď už sme pri tom, že vlastne nemá ani na výber. Taký som mal pocit, kým sme sa ďalej premávali po hotelových izbách a spoločenských sálach.

Nikoho nezaujímal, že v zámku sa od dvanásteho storočia vystriedali dve šľachtické rodiny, ktoré postupne

zaplnili izby nábytkom, trofejami a obrazmi, potom tu boli ustajnené kravy, ktoré oblizovali vápno na stenách, a nakoniec ubytovaní blázni, ktorí do tej istej omietky o poschodie vyššie zarývali nechty. Zanechali za sebou len pár viditeľných a oveľa viac neviditeľných cestičiek. Mocenských, pôžitkárskejších, nedelných, rodinných, väzenských, stále tých istých, smerujúcich von aj dnu, bezcieľných, kruhových a teraz hotelových alebo prehliadkových, z jednej izby do druhej, pričom história bola už nadobro umlčaná, zameštená pod koberec, prekrytá nepodarenými freskami a reprodukciami rozkradnutých obrazov. Ostal hotel, no ten, kto raz videl staré ošarpané miestnosti, ich torzá pred rekonštrukciou, si vedel aj dnes odmyslieť tenkú blanu medzi ruinou s hrubočiznými múrmi a vylešteným obkladom hotelových kúpeľní. Pozor, nedotýkať sa, hlásil v každej miestnosti niekdajší riaditeľ bláznov, pre túto chvíľu milovník miestnych dejín a sprievodca zámockej prehliadky.

Aké ľahké je vystavať kulisy, vravel som si a rozmýšľal nad Petőfiho kulisami. Kulisy musia byť presné, žiadne klamstvá. Tisa, Ipeľ, Tur, Vajanského 5, Kalvínsky kostol, medený kohút, alapítólevél. Všetko ostatné môže byť bezbrehá lož, príbeh, ktorý si rád počká na to, kým sa stane skutočnosťou. Petőfi by sa určite mohol práve teraz prechádzať po zámku, mohol by ostentatívne počúvať noblesné klavírne skladby, kvôli ktorým sem chodili znudené rodiny. Mohol by sa vysmievať z ich nacvičenej vznešenosti, ktorá ešte viac zvýrazňovala ich neokrôchanosť. Mohol by pokojne vyskočiť spoza kvetov alebo z kachlí, ktoré sa až

do rekonštrukcie nepodarilo nikomu ukradnúť, no ešte nenašla tá správna chvíľa, vravel som mame, kým ochutnávala moju čokoládovú penu. Prehliadka sa končila hneď za wellnessom. Práve tu riaditeľ bláznov očakával, že pri hĺbení základov bazéna objaví stratený haličský poklad. Nestalo sa. Nenašiel som nič, povedal a smutne pritom pomlaskával.

Pamätám sa, ako sme sa pomaly presúvali k autu. S výhľadom na najvychýrenejšiu benzínku v Novohrade sem zaviala vôňa bylinkovej omáčky vytekajúcej z debrecínskeho hotdogu, sprevádzaná omamnými výparmi naturalu 95. Na ochodzi zámockej záhrady sa zmiešala s dymom miestneho fajčiarskeho klubu v štýle Chesterfield a trusom somára, ktorý v dolnej časti parku svojím erdžaním práve obšťastňoval deti. V podrečianskom kaštieli bolo mrŕtvolné ticho. Na Siedmich chotároch behali srnky a vymieral hmyz. Jednou zo siedmich ciest možno schádzala partia miestneho turistického spolku. Tak nejako som si vtedy predstavoval novohradskú idylu. Čakal som, aké miesto zaujme Petófi, na ktorú stranu uprie svoj pohľad. Vravel som si, odteraz je Petófi tvoj jediný kompas. Kam ide Petófi, tam ideš ty, a prinajhoršom, ak budeš chcieť, ak budeš tápať, môžeš opatrne nazrieť do jednej z kníh ležiacich vedľa tvojho bratislavského pelechu.

Za oknom, presne v rohu zenovej záhradky svieti malý drevený kríž. Pod ním leží Bak, maďarská vyžla, ktorú nahradil Ron. Farka polieva kvety a vykrikuje po svojej žene. V dialke svieti hrad, ešte ďalej Prístavný most a ešte ďalej

plamene Slovaftu. Rozžeravená nočná obloha a pod ňou kopa kníh o Petófim. Stačí otočiť hlavu a preskočiť vzdialenosť dvesto kilometrov. Večný problém. Som v Bratislave, ale potrebujem byť doma. Napíšem Bratislava a už ma to ťahá vzdušnou čiarou do Lučenca. Jednoducho som si zbalil veci a išiel žiť domov. Neskôr som sa vrátil a zase odišiel. O Petófim musíš písať z domu. Nepodvádzaj, vravel som si. Kde sa bude odohrávať príbeh, tam budeš sedieť na riti. Sándor sa razom rozrečnil, ale to sa mi možno len rozjasnila myseľ. V Medickej záhrade som mu podal ruku a dotkol sa jeho palice, len tak jedným prstom.

Jakub Juhász

PS

Redakce textu Michaela Rosová
Jazyková korektura Dominika Javorová
Odborná konzultace Gabriela Magová
Anotace knihy na obálce Dominika Moravčíková
Grafická úprava OFICINA
Obálka Juliána Chomová
Sazba JT
Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2022
Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., České Budějovice
První vydání
ISBN 978-80-87705-87-2

RUBATO
Sarajevská 8
120 00 Praha 2
www.rubato.cz
studio@rubato.cz